

BIODIVERZITA A LES

1. BIODIVERZITA V NÁS I OKOLO NÁS

Poprechádzajte sa medzi svojimi spolužiakmi a nájdite 3 „veci“, ktoré máte s niekým spoločné (napr. farba očí, záujem, tričko) a 3 „veci“, ktoré máte rozdielne (napr. mobil, priateľ, otec). Ako skupina urobte 2 zoznamy – zoznam spoločných a rozdielnych zistení. Spolu s lesným pedagógom si tieto zoznamy vyhodnoťte a skúste zistiť, či niečo rovnaké a rozdielne je možné nájsť i v lesnom ekosystéme.

Rovnaké: _____ BIODIVERZITA

Rozdielne: _____

Biodiverzita predstavuje pestrosť a rozmanitosť života. S lesným pedagógom sa prejdite po lese, pričom pozorne sledujte prírodu okolo seba. Následne sa pokúste na každé písmeňko slova BIODIVERZITA uviesť čo najviac slov, ktoré súvisia s lesom.

B
I
O
D
I
V
E
R
Z
I
T
A

2. JEDNOTLIVÝ VÝBER

Predstavte si, že ste lesník, ktorý ide vyberať z lesa stromy vhodné na ťažbu. Chcete však k tejto činnosti pristupovať s ohľadom na prírodu a zachovanie biodiverzity (prírode blízke pestovanie). Pouvažujte, ktoré stromy by ste označili na ťažbu a prečo. Svoje návrhy konzultujte s lesným pedagógom. Použite sprej (alebo farebné krúžky so špendlíkom) pre označenie stromov znakom na ťažbu. Porozprávajte sa, čo sa stane v lese po ťažbe.

PRÍRODE BLÍZKE
PESTOVANIE

3. LESNÁ ZMES

Lesy sú odolnejšie voči rôznym nepriaznivým vplyvom, ak sú tvorené rôznymi druhmi lesných drevín, krov. Lesný pedagóg vám rozdá časti vetvičiek rôznych lesných drevín a vysvetlí vám pravidlá hry „Lesná zmes“.

Do plánika si naznačte, aké skupinky lesných drevín ste vytvorili a ako ste v priestore rozmiestnení (aj vo vzťahu k ostatným skupinám – lesným zmesiam).

ROZMANITOSŤ

BIODIVERZITA A LES

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- ➡ Vysvetliť pojem biodiverzita na príklade lesa.
- ➡ Poukázať na prírode blízke pestovanie, ktoré dokáže zachovať biodiverzitu.
- ➡ Pochopiť, že biodiverzita je základom všetkých úžitkov, ktoré z lesa máme.

Kľúčové pojmy:

Biodiverzita – biologická diverzita (skrátene biodiverzita) je pojem, ktorý v sebe zahŕňa rozmanitosť života a to na úrovni jednotlivých génov (i medzi nimi), druhov, (i medzi nimi), ale aj rozmanitosť ekosystému a medzi ekosystémami v rámci biosféry. Zjednodušene môžeme povedať, že biodiverzita je rôznorodosť, pestrosť, rozmanitosť života na Zemi.

Prírode blízke pestovanie – spôsob hospodárenia v lesoch, ktorý individuálne a veľmi citliво s ohľadom na prirodné pomery „vychováva“ les tak, aby sa zachoval stabilný a udržateľný les.

Úžitky z lesa – ekosystémové služby získané z lesných ekosystémov. Ide o účinky a vplyvy, ktoré poskytujú lesy pre spoločnosť pri vhodnom spôsobe obhospodarovania. (Napríklad les poskytuje produkty ako drevo, divinu, lesné plody, ale aj priestor na rekreáciu, zadržiava vodu, zabezpečuje jej čistenie, kolobež živín a iné.)

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: jar, leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: 2 vyučovacie hodiny (závisí od dĺžky trasy v lese)

Cielová skupina: žiaci 2. stupňa základných škôl, stredoškoláci

Pomôcky: ceruzky, sprej na označenie ľažby, nastrihané vetvičky 4-6 druhov lesných drevín

Ďalšie doplnujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- ➡ Vytvorenie krížovky, napísanie eseja, sadenie stromčekov.

LESNÍCTVO A BIODIVERZITA:

- ➡ Les ako najzložitejší suchozemský ekosystém má vysoký stupeň biodiverzity.
- ➡ Udržateľné obhospodarovanie lesov dokáže v lesoch zachovať biodiverzitu.
- ➡ Biodiverzita je tiež jedným z ukazovateľov stavu životného prostredia, preto je potrebné, aby spoločnosť citlivo využívala a chránila svoje bohatstvo – lesy.

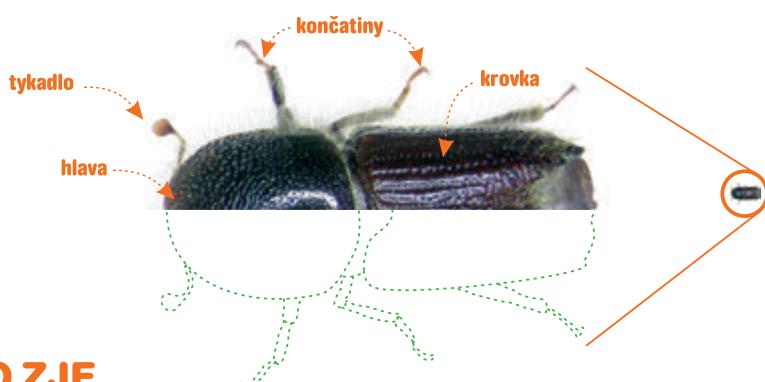
LYKOŽRÚT SMREKOVÝ

1. MALÝ OBYVATEĽ LEŠA

Každý z vás pozná domáce zvieratá ako koza, krava, sliepka. Aj v lese žijú živočíchy ako napríklad jeleň, d'atel', kuna, a iné. Ale poznáte aj 4-5 mm veľkého chrobáka s tykadlami, ktorý má valcovité čierohnedé telo, na ktorom sú žlté chípky a ktorý žije zavŕtaný pod kôrou smrekov? Jeho meno je lykožrút smrekový, pretože sa živí lykom (časť kôry) na smrekoch.

Úloha: Pomocou naznačených bodiek dokreslite telo lykožrúta. Porovnajte svoj obrázok s malým lykožrútom vedľa neho. Toto je skutočná veľkosť tohto chrobáka. Spojte názvy častí jeho tela s ich vyobrazením.

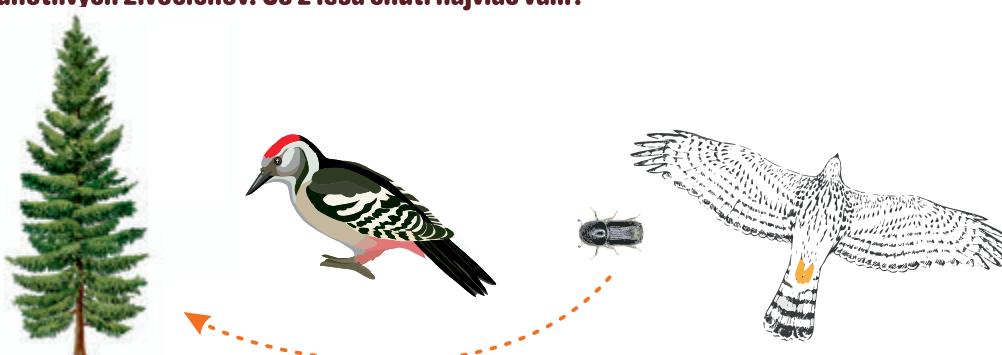

LYKOŽRÚT

2. KTO KOHO ZJE

Lykožrút smrekový má v prírode aj svoj význam, napríklad ako potrava pre iné živočíchy – je súčasťou potravových reťazcov.

Úloha: Pokúste sa z obrázkov zistiť, kto koho zje. Pomocou šípok naznačte potravovú previazanosť jednotlivých živočíchov. Čo z lesa chutí najviac vám?

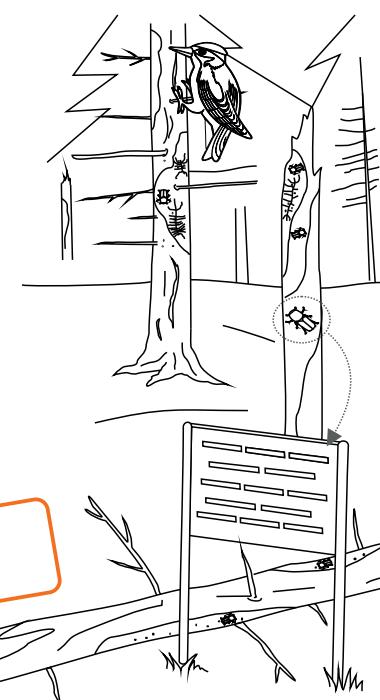

POTRAVOVÝ
REŤAZEC

3. MALÝ OBYVATEĽ LEŠA

V zdravom lese napáda lykožrút len poškodené, oslabené a choré stromy – láka ho vôňa, ktorú vylučujú poškodené alebo oslabené stromy. Keď nastanú podmienky vhodné na jeho premnoženie (vysoké teploty, málo vlahy, výskyt huby podpňovky, znečistenie ovzdušia, vetrové a snehové kalamity, okyslenie pôdy) dochádza v smrekových lesoch ku kalamite. Ihličie smrekov žltne, stromy ďalej nerastú, hniednú, zosychajú. Vtedy je potrebné rýchlo zasiahnuť a napadnuté stromy z lesa odstraňovať – vyťažiť. Ak sa tak nestane, lykožrút zničí všetky smreky v okolí.

Úloha: Na obrázkoch sú nakreslené lapák a lapač. Spolu s lesným pedagógom si vysvetlite ich význam a nájdite ich aj v prírode. Z kôry lapáka môžete odobrať časť, na ktorej môžete vidieť vyžieranie chodbičiek v lyku stromov – požerok lykožrúta. Z neho sa dá odčítať, koľko veľa mladých chrobákov sa vyliahnne z vajíčok nakladených jednou samičkou.

KALAMITA

4. POMÝLENÉ PÍSMENKÁ

Úloha: Vyriešte prešmyčky, v ktorých sú ukryté pojmy z pracovného listu.

LAKATAMI

KOŽRÚTLY

KERMS

DLÁTYKA

PAČLA

LYKOŽRÚT SMREKOVÝ

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- Predstaviť a popísať lykožrúta smrekového.
- Poukázať aj na jeho význam v prírode ako súčasť potravového reťazca živočíchov.
- Pochopiť, že pri premnožení lykožrúta na smrečinách dochádza ku kalamite, a je potrebné tento stav riešiť.

KLÚČOVÉ POJMY:

Lykožrút smrekový – je druh hmyzu, ktorý patrí medzi škodcov smreka obyčajného. Jeho telo je valcovité, čiernochnedo sfarbené, lesklé, so svetlo žltými chípkami. Tykadlá sú paličkovité. Dorastá do veľkosti 4-5,5 mm. Štit je v prednej časti hrboľkatý, v zadnej časti jemne bodkovaný. Dospelá larva je dlhá 4-5 mm, biela, so žltohnedou hlavou. Kukla je biela a meria asi 4 mm. Vajíčka sú tiež biele, oválne a lesklé.

Potravový reťazec – je rad organizmov, v ktorom sa každý organizmus živí tým predchádzajúcim organizmom v rade. Mnohé potravové reťazce sú navzájom previazané, pretože väčšina živočíchov sa živí viacerými druhami organizmov. Všetky lesné organizmy sú od seba navzájom závislé, a to najmä spôsobom výživy a druhom potravy.

Kalamita – je väčšia nehoda, nešťastie, pohroma, havária či živelná katastrofa s veľkým dosahom a následkami. V prípade lesa môže ísť napríklad o vetrovú kalamitu, snehovú kalamitu a pri premnožení lykožrúta o lykožrútovú (hmyzovú) kalamitu.

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: 2 vyučovacie hodiny (závisí od dĺžky trasy v lese)

Cielová skupina: žiaci 1. stupňa základných škôl

Pomôcky: ceruzky, chrobák lykožrút na ukážku, požerok lykožrúta, čuchová poznávačka

Ďalšie doplnujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- Osadenie lapača v teréne, kontrola lapáka,
vytvorenie lietajúceho lykožrúta (tvorivá aktivita).
- Zájitzková hra: Čo vonia lykožrútovi?

LESNÍCTVO A LYKOŽRÚT:

- Lykožrút v lese tvorí súčasť potravových reťazcov. Zabezpečuje rozpad starého lesa, ak nie je premnožený, napáda len poškodené, oslabené a choré stromy.
- Pri premnožení sú potrebné okamžité zásahy vykonávané lesníkmi na odstránenie napadnutých stromov a osadenie lapákov a lapačov v teréne.
- Z hľadiska stability sú odolnejšie lesy, ktoré sú vekovo a drevinovo pestrejšie.

KLIMATICKÁ ZMENA

1. PODNEBIE VERZUS POČASIE

Každé miesto na Zemi má svoju vlastnú charakteristickú klímu alebo iným slovom podnebie. Klíma sa za normálnych podmienok mení len veľmi pozvolne a určuje ju dlhodobý režim atmosférických procesov a dejov. Na rozdiel od klímy sa počasie, ako okamžitý stav prízemnej časti atmosféry, mení v krátkom čase – dynamicky a rýchlo.

Úloha: Počas slnečného horúceho dňa postojte 5 min na otvorennej ploche a 5 min stojte v lese. Kde sa cítite lepšie? Čo iné okrem teploty vnímate ako rozdielne?

KLÍMA A LES

2. NIE JE JEDNO, KDE ČO RASTIE

S pribúdajúcou nadmorskou výškou klesá priemerná teplota a zvyšuje sa zrážkový úhrn. Toto spôsobuje, že na Slovensku je vyčlenených 8 lesných vegetačných stupňov, od dubového po kosodrevinový.

Úloha: Zoradte lesné vegetačné stupne podľa nadmorskej výšky.

LESNÉ VEGETAČNÉ STUPNE

8	nad 1550m	Jedľovo-bukový
7	1250 - 1550m	Bukovo-dubový
6	900 - 1300m	Dubovo-bukový
5	500 - 1000m	Dubový
4	400 - 800m	Kosodrevinový
3	300 - 700m	Bukový
2	200 - 500m	Smrekovo-bukovo-jedľový
1	do 300m	Smrekový

3. ZLOŽENIE LESA

Vplyvom klimatickej zmeny dochádza v lesných ekosystémoch k postupným zmenám v drevinovom zložení. Napríklad na Kysuciach v nadmorskej výške 600 – 700 m.n.m. sú postupne vysádzané namiesto odumierajúcich smrečín aj dreviny ako dub zimný, čerešňa vtácia či duglaska tisolistá. Čiastkové výskumy ukazujú, že z hľadiska stability a odolnosti sú výhodnejšie lesné porasty, ktoré sú charakteristické výškovou a druhovou pestrošťou.

Úloha: V osemmerovke pohľadajte názvy ďalších lesných drevín. Kolko lesných drevín sa vám v nej podarilo nájsť?

H	Y	D	H	J	A	S	E	Ň	Š	T	Í	H	L	Y
J	L	D	L	B	R	E	S	T	H	O	R	S	K	Ý
A	E	S	U	F	G	H	I	E	S	A	V	Ý	J	A
V	I	D	F	B	D	A	H	J	B	T	N	T	L	Z
O	B	C	Ľ	V	L	F	Y	O	C	S	E	E	T	V
R	Ľ	D	H	A	U	E	B	Y	E	L	I	S	C	P
H	O	R	P	L	B	Y	T	L	H	B	I	M	U	R
O	P	T	C	T	Č	I	K	N	A	X	P	P	T	O
R	O	M	V	A	S	U	E	B	Ý	T	N	B	A	G
S	T	R	J	U	B	M	Ŕ	L	O	R	B	F	Q	K
K	J	N	J	H	Y	V	V	L	A	W	H	M	P	M
Ý	Ý	N	J	A	Ć	Y	B	O	K	E	R	M	S	O

4. REKONŠTRUKCIA

Nielen v stavebnictve, ale aj v lesníctve sa stretávame s pojmom rekonštrukcia. Pod pojmom sa rozumie osobitný obnovný postup, ktorý sa uplatňuje v zdravotne poškodených, preredených a zaburinených lesoch. Rovnako v porastoch, kde zanikli podmienky na ich prirodzenú obnovu, pri premenách drevinového zloženia a zmenách výmladkového lesa na les vystepovaný zo semien drevín. Hlavným cieľom rekonštrukcie lesa je lepší zdravotný stav, zvýšenie produkcie drevnej hmoty a zlepšenie ostatných funkcií lesa.

Úloha: Lesný pedagóg vysvetlí hru „Rekonštrukcia“.

REKONŠTRUKCIA

KLIMATICKÁ ZMENA

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- Vysvetliť pojem klimatická zmena.
- Poukázať na vplyv klimatickej zmeny na lesné ekosystémy.
- Predstaviť lesnicke opatrenia na zmiernenie vplyvov klimatickej zmeny na lesných porastoch.

KLÚČOVÉ POJMY:

Klimatická zmena – v posledných desaťročiach príroda okolo nás niekedy vyzerá ako celkom popletená, pomýlená. Počas niektorých zím je málo snehu a dokáže sa tak otepliť, že na lúkach začnú kvitnúť jarné kvety, v záhradkách pučať stromy a nezriedka vyletia včely či iný hmyz, ktorý by inak sladko spal. V lete sa objavujú horúčavy a sucho ako aj katastrofálne povodne alebo víchrice. Tieto zvláštnosti považujeme za prejavy takzvanej novodobej klimatickej zmeny. Tá je sprevádzaná otepľovaním globálneho systému Zeme a prispieva k nej najmä človek svojou činnosťou.

Lesný ekosystém – je najzložitejší suchozemský ekosystém, ktorý vytvára spoločenstvo všetkých živých organizmov a neživých prírodnín (vzduch, voda a pod.), ktoré sú navzájom prepojené a sú súčasťou lesa.

Rekonštrukcia lesných porastov – lesnicke opatrenia (premeny, prebudovy, predsadby, podsadby) zamerané na zabezpečenie ekologickej stability, vitality a produkčnej schopnosti lesných porastov.

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: jar, leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: 1 hodina

Cielová skupina: seniori

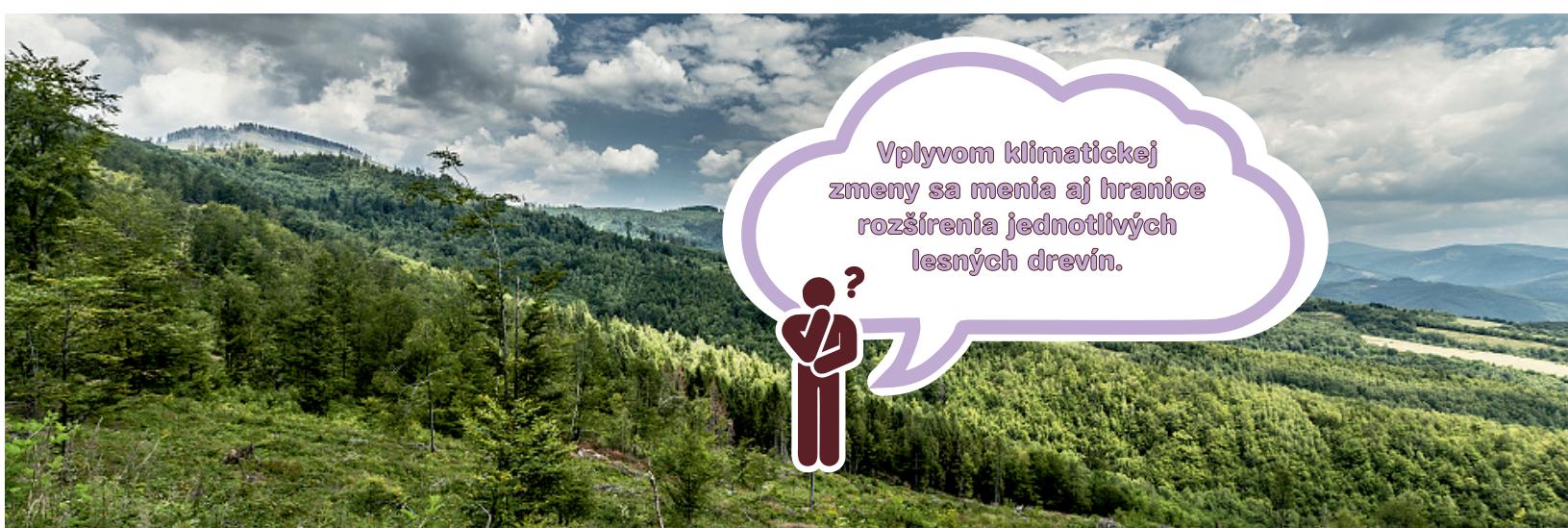
Pomôcky: ceruzky

Ďalšie doplňujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- Rozprávanie o počasí kedysi, značenie udalostí do výrezu stromov, objasnenie príčin odumierania smrečín, meranie meteorologických veličín, krížovka.

LESNÍCTVO A KLIMATICKÁ ZMENA:

- Klimatická zmena sa dotýka aj lesných ekosystémov.
- Vplyvy klimatickej zmeny je možné vidieť na oslabených smrekových porastoch, ktoré odumierajú. Lesníci na tento fakt reagujú podporou druhovej rozmanitosti pri obnove a výchove porastov.
- Umelá obnova a kvalita sadbového materiálu sú významnými faktormi, ktoré ovplyvňujú úspešnosť rekonštrukcie oslabených lesných porastov.

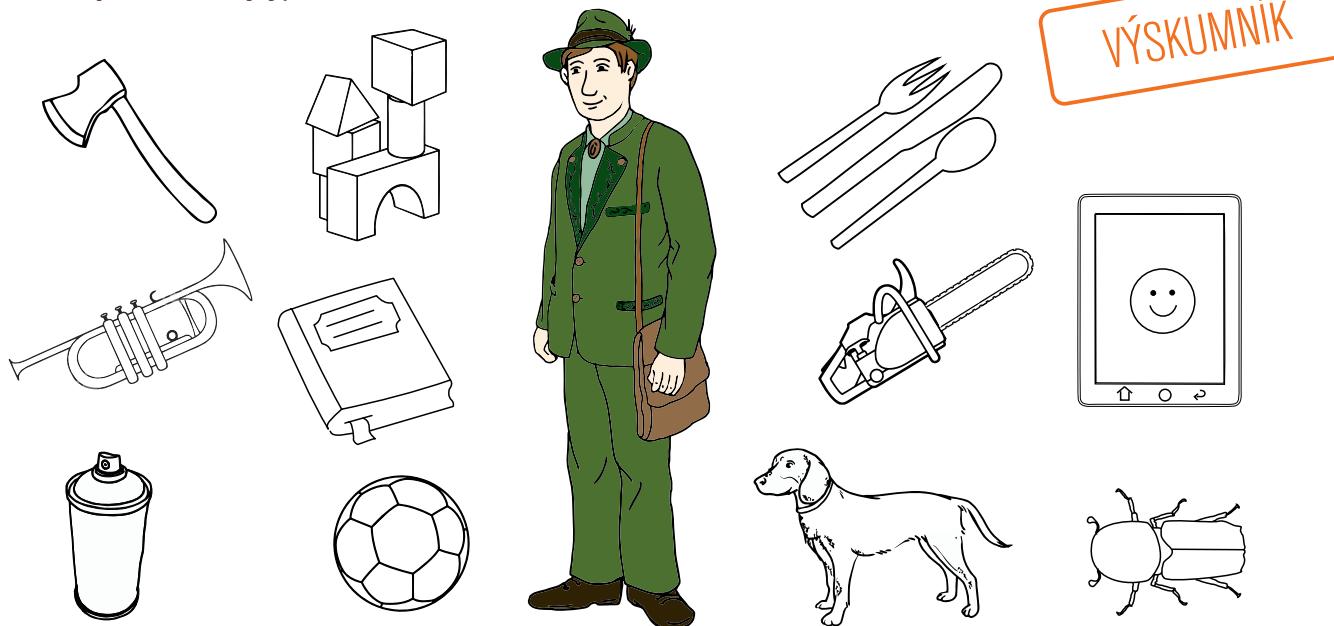
LESNÉ BÁDANIE

1. KTO JE TO VÝSKUMNÍK/VEDEC?

Aši každý z vás pozná povolania ako šofér, lekárka, hasič, lesník, cukrárka. Existujú aj menej známe povolania ako programátor, analytik, špecialista. A je aj také povolanie ako vedec či výskumník. Dokonca existuje povolanie ako lesnícky výskumník. Kto to je?

Úloha: Na obrázku je postava lesníckeho výskumníka. Priradte a vyfarbte k nemu predmety, ktoré si myslíte, že využíva vo svojej práci.

2. ČO SA DÁ SKÚMAŤ V LESE?

V lese je možné skúmať napríklad stromy, zvieratá, ale aj to, čo sa v ňom deje – ako les rastie alebo či mu niečo škodí a ako a prečo.

Úloha: Pristavte sa pri nájdenom spadnutom a rozkladajúcim sa dreve. Hovorí sa mu mŕtve drevo. No v tomto dreve je, hoci sa to na prvý pohľad nezdá, mnoho života. Presvedčte sa o tom sami. Čupnite si k nemu a pozorujte ho najprv len očami, potom si zoberete lupu a pozorujte ho dôkladnejšie. Pinzetou môžete opatrene povyberať do krabice na biely papier to, čo v ňom nájdete. Porozprávajte sa medzi sebou, kto čo videl a našiel. Do rámkach si nakreslite aspoň 3 veci, ktoré ste na mŕtvom dreve sponzorovali.

POZOROVANIE

3. VÝSKUM V LESE

Prechádzkou po chodníku v lese si všímajte rôznu výšku stromov v lese. Nájdite také, ktoré budú vysoké ako vy, deti, ako paní učiteľka, ako lesník. Sú v lese aj menšie stromy ako vy deti a vyššie ako je lesník? Prečo je tomu tak? Prečo je to dobré?

LESNÉ BÁDANIE

„Naša duša má od prírody vrodenú túžbu po poznaní a pozorovaní.“
(Plútarchos)

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- ➡ Rozvíjať prírodovednú a environmentálnu gramotnosť.
- ➡ Popísat profesiu lesníckeho vedca/výskumníka a poukázať na lesnícky výskum.
- ➡ Predstaviť bádateľské aktivity na príklade lesa.

KLÚČOVÉ POJMY:

Prírodovedná gramotnosť – je schopnosť používať vedecké poznatky, identifikovať otázky a vyvodzovať dôkazy podložené závermi pre pochopenie a tvorbu rozhodnutí o svete prírody a zmenách, ktoré v ňom nastali v dôsledku ľudskej aktivity.

Environmentálna gramotnosť – je súčasť prírodovednej gramotnosti, zameriava sa na riešenie úloh s environmentálnou problematikou vo všetkých vekových kategóriách žiakov, vo všetkých oblastiach vzdelávania.

Bádateľské aktivity – sú u detí v predškolskom veku založené na objavovaní, pozorovaní, bádaní a manipulovaní s predmetmi. Deňom sú vlastné činnosti ako ohmatávanie, rozoberanie, premiestňovanie, modelovanie, pestovanie rastlín, konštruovanie a pod. Od manipulovania a pozorovania možno následne prejsť k vlastnej tvorivej činnosti a experimentovaniu.

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: jar, leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: 45 minút

Cielová skupina: deti predškolského veku

Pomôcky: lupa, pinzeta, krabica, biely papier

Ďalšie doplnujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- ➡ Vysadenie stromčekov, počítanie stromčekov na 1 m² plochy vytýčenej v lese, pohybové hry.

LESNÍCTVO A KLIMATICKÁ ZMENA:

- ➡ Aj les sa dá skúmať. Existuje lesnícky výskum, ktorý sa zameriava na výskum a vývoj vo všetkých oblastiach lesníctva, prírodného a životného prostredia vo väzbe na lesné ekosystémy.
- ➡ Na prenos nových poznatkov získaných pri riešení výskumných úloh zameraných na rekonštrukcie hynúcich smrečín sa zakladajú výskumno-demonstračné objekty (napr. Husárik na Kysuciach a Kozie chrbty na Spiši).
- ➡ Jednou z priorít a poslaní lesníckeho výskumu je zavádzanie výsledkov výskumnej činnosti do lesníckej prevádzky, ale aj do sektora životného prostredia a drevárskeho priemyslu.

SMREK A SMREKOVÉ PORASTY

1. IHLIČNÁ SMREK

Rozhodnite, či nasledujúce výroky o smreku sú pravdivé (P) alebo nepravdivé (N).

- Smrek obyčajný (lat. *Picea abies*) je polotiená drevina, čo znamená, že má rád svetlé stanovišťa s dostatkom slnečného svetla.
- Šišky na smreku rastú dohora a rozpadajú sa na strome, preto ich nikdy nenájdeme spadnuté pod stromom.
- Smrek sa prirodzene vyskytuje v nadmorskej výške od cca 900 do 1500 m. n. m. Tu vytvára smrekovo-jedľovo-bukový a smrekový lesný vegetačný stupeň.
- Hospodárske využitie smreka je veľmi nízke. Nie je vhodná pre drevospracujúci priemysel.
- Smrek má plytký koreňový systém, preto často trpí tzv. vývratmi. Celkovo je to drevina náchyná na rôzne poškodenia (abiotické, biotické, antropogénne činitele).

PICEA ABIES

2. ČO ŠKODÍ SMREKU

Jednou z rozhodujúcich príčin odumierania smrečín je ich výskyt na nepôvodných stanovištiach – až 77% smreka dnes rastie na stanovištiach, kde sa pôvodne nevyskytoval. Požiadavky spoločnosti v minulosti však boli orientované na ekonomiku a intenzívne hospodárenie. Ďalšími príčinami sú klimatická zmena, stres zo sucha, znečistenie ovzdušia, kyslosť pôd, narušená výživa porastov, biotické a abiotické škodlivé činitele.

Úloha: Nájdite k obrázkom slovenské resp. aj latinské ekvivalenty, ktoré popisujú škodcov alebo poškodenie na smreku obyčajnom.

ŠKODLIVÉ ČINITELE

rod. *Armillaria*, *Ips typographus*, *Strata pigmentum*, *Podpňovka/václavka*, *Polom*, lykožrút smrekový, vývrat

3. REVITALIZÁCIA SMREČÍN

Je faktom, že odumieranie smrečín tu je a je potrebné ich pretvárať na lesné ekosystémy s čo najlepšou schopnosťou adaptácie na globálne zmeny klímy. Lesníci vykonávajú v poškodených smrečinách ich rekonštrukciu, prostredníctvom opatrení ako premena, prebudova, podsadba.

Úloha: Určite správnu definíciu pre uvedené pojmy:

premena vytváranie nového porastu pod clonou staršieho

prebudova zmena druhov drevín v poraste

podsadba vytváranie porastov s bohatšou štruktúrou (druhovo i výškovo)

LESNÍCKE OPATRENIA

4. 10 KROKOV PRE LES

Aj vy ako jednotlivci môžete prispieť k tomu, aby tu príroda, lesy zostali aj pre budúce generácie.

Aké sú vaše „kroky“ pre les?

SMREK A SMREKOVÉ PORASTY

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- ➡ Predstaviť lesnú drevinu – smrek obyčajný ako hospodársku drevinu.
- ➡ Poukázať na príčiny odumierania smrekových porastov.
- ➡ Informovať o lesníckych opatreniach na zmiernenie hnutia smrečín.

KLÚČOVÉ POJMY:

Smrek obyčajný – je to na Slovensku pôvodná, hospodársky významná lesná drevina. Ide o tiennu až polotiennu drevinu s priebežným priamym kmeňom a pravidelným praslenovitým vetvením. Smrek dorastá do výšky 50 m a priemer kmeňa môže dosahovať až 1,5m.

Odumieranie smrečín – stav smrekových porastov, ktorý je charakterizovaný stratou a žltnutím ihlíc v dôsledku viacerých príčin: nepôvodné smrekové porasty, klimatická zmena, stres zo sucha, hmyzové, vetrové kalamity, kyslosť pôdy a iné.

Smrekové porasty (smrečiny) – lesné porasty tvorené len jedným druhom dreviny – smrekom.

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: jar, leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: 2 hodiny (závisí od dĺžky trasy v lese)

Cielová skupina: dospelí

Pomôcky: ceruzky

Ďalšie doplňujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- ➡ Sadenie stromčekov, ochrana mladých porastov, aplikácia náterov a sieťok proti ohryzu zverou, inštalácia lapačov, ukážky požerku lykožrúta

LESNÍCTVO A KLIMATICKÁ ZMENA:

- ➡ Smrek je najrozšírenejšia ihličnatá drevina na Slovensku. Na jednej strane je to drevina spoločnosťou vyhľadávaná (drevársky priemysel) na druhej strane citlivá na klimatickú zmenu (nepôvodné porasty).
- ➡ Pretváranie nepôvodných smrekových porastov i smrekových monokultúr je úlohou lesníkov, ktorí vykonávajú v týchto porastoch premeny, prebudovy, podsadby.
- ➡ Lesnícky výskum sa snaží odpovedať na potreby praxe a rieši otázky odumierania smrečín aj prostredníctvom zavádzania nových modelov a zásad hospodárenia.

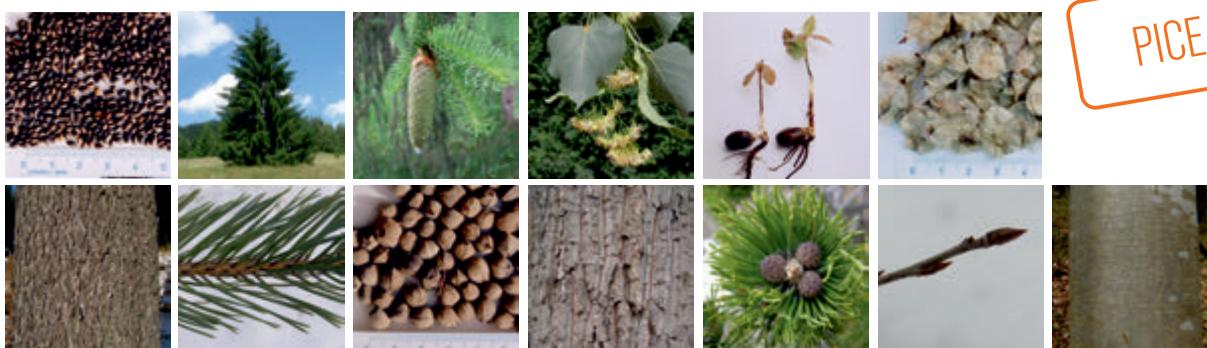
AJ LES MÔŽE BYŤ CHORÝ

1. SMREK

Smrek obyčajný (lat. *Picea abies*) je na Slovensku pôvodná, hospodársky významná lesná drevina. Ide o tiennu až polotiennu drevinu s priebežným priamym kmeňom a pravidelným praslenovitým vetvením. Smrek môže dorastať až do výšky 50 m a priemer kmeňa môže dosahovať až 1,5 m. Rovnorodé porasty smreka sa nazývajú smrečiny.

Úloha: Z ponuky obrázkov zakrúžkujte tie, ktoré charakterizujú smrek obyčajný.

PICEA ABIES

2. ŠKODCOVIA SMREKA

Úloha: Vyriešte prešmyčky, v ktorých je pomenované, čo môže škodiť smrečinám na Slovensku.

ÝPRODVKA

KOŽBÍÚTÍ V

EIMISI

ERZV

CHOSU

CHIBICAVÍ

3. CHOBÝ LES

Všetky vyššie spomenné príčiny (a aj iné) spôsobujú, že zdravotný stav smrečín nie je dobrý – les vyzerá choro. Ihličie na stromoch žltne, opadáva, strom nerastie, smrečiny menia svoju farbu zo zelenej na hnedú. Vtedy je potrebné zasiahnuť a napadnuté stromy z lesa rýchlo odstraňovať – vyuťažiť.

Úloha: Najčastejšie kalamity, ktoré oslabujú zdravotný stav smrečín, sú vetrové a hmyzové kalamity. Z hmyzu škodí smrekom najviac chrobák – lykožrút smrekový. Na obrázkoch sú nakreslené lapák a lapač. Spolu s lesným pedagógom si vysvetlite ich význam a nájdite ich aj v prírode. Z kôry lapáka môžete odobrať časť, na ktorej môžete vidieť vyžieranie chodbičiek v lyku stromov – požerok lykožrúta.

OCHRANA LESA

4. LESNÍCKE OPATRENIA

Lesníci vykonávajú v poškodených smrečinách opatrenia, ako premeny, prebudovy a podsadby, aby zabezpečili rast zdravého a odolného lesa. Bližšie o nich vám povie lesný pedagóg.

10 krokov pre les

**Aj vy ako rodina môžete prispieť k tomu, aby príroda, lesy boli zdravé.
Aké by mohli byť „kroky“ vašej rodiny pre zachovanie lesov?**

ZDRAVÝ LES

AJ LES MÔŽE BYŤ CHORÝ

CIELE LESNEJ VYCHÁDZKY:

- ➡ Predstaviť smrek obyčajný ako významnú hospodársku lesnú drevinu.
- ➡ Vymenovať škodlivé činitele, ktoré negatívne ovplyvňujú zdravotný stav smrekových porastov.
- ➡ Popísanie ozdravného opatrenia na zlepšenie stavu smrekových porastov.

KLÚČOVÉ POJMY:

Smrek obyčajný – je to na Slovensku pôvodná, hospodársky významná lesná drevina. Ide o tiennu až polotieniu drevinu s priebežným priamym kmeňom a pravidelným praslenovitým vetvením. Smrek dorastá do výšky 50 m a priemer kmeňa môže dosahovať až 1,5m.

Odumieranie smrečín – stav smrekových porastov, ktorý je charakterizovaný stratou a žltnutím ihlíc v dôsledku viacerých príčin: nepôvodné smrekové porasty, klimatická zmena, stres zo sucha, hmyzové, vetrové kalamity, kyslosť pôdy a iné.

ODPORÚČANÁ ŠTRUKTÚRA LESNEJ VYCHÁDZKY:

Obdobie realizácie: jar, leto, jeseň

Trvanie lesnej vychádzky: individuálne

Cielová skupina: rodiny s deťmi

Pomôcky: ceruzky, chrobák lykožrúta na ukážku, požerok lykožrúta

Ďalšie doplnujúce aktivity k lesnej vychádzke:

- ➡ Osadenie lapača v teréne, kontrola lapáka, ukážky požerku lykožrúta vytvorenie lietajúceho lykožrúta (tvorivá aktivita), sadenie stromčekov, ochrana mladých porastov, aplikácia náterov a sieťok proti ohryzu zverou.

LESNÍCTVO A SMREČINY:

- ➡ Smrek je najrozšírenejšia ihličnatá drevina na Slovensku. Na jednej strane je to drevina spoločnosťou vyhľadávaná (drevársky priemysel) na druhej strane zatracovaná (nepôvodné porasty).
- ➡ Preváranie nepôvodných smrekových porastov i smrekových monokultúr je úlohou lesníkov, ktorí vykonávajú v týchto porastoch premeny, prebudovy, podsadby.
- ➡ Pri premnožení lykožrúta sú potrebné okamžité zásahy vykonávané lesníkmi na odstránenie napadnutých stromov a osadenie lapákov a lapačov v teréne.
- ➡ Z hľadiska stability sú odolnejšie lesy, ktoré sú drevinovo pestrejšie.

